

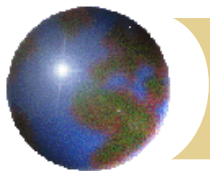

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI ÉS NEMZETKÖZI FEJLESZTÉSI ÚJ ENSZ-PROGRAM: HÁTTERE ÉS LÉNYEGE

dr. Faragó Tibor, CSc, c. egyetemi tanár *Tibor_Farago@t-online.hu*
2015. november 17. – Alapvető Jogok Biztosának Hivatala, Budapest

- ✚ **Az új program** korábbi előzményei és kritikájuk
- ✚ **Az új program** közvetlen előzményei és eredményeik
- ✚ **Az új program** fennt. fejlődési és fejlesztési céljai
- ✚ **Következtetések**

ELŐZMÉNYEK -1990/2000

KORÁBBI PROGRAMOK

elvek, emberi jogok ⇒ glob. programok, célkitűzések

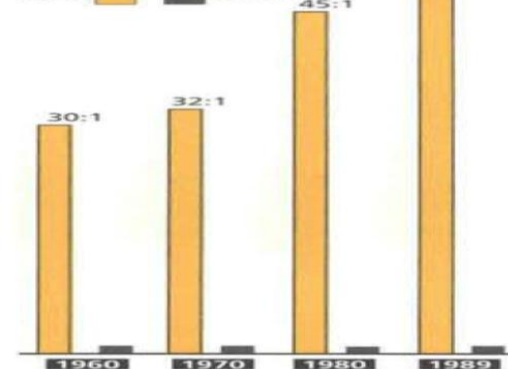
- nemzetközi fejlesztési együttm.: 1960-as évektől
  - * fejlődő országok *felzárkózásának* támogatása
  - * ENSZ Fejlesztési Evtizedek
  - fő cél/eszköz: „erőltetett” gazd. növekedés tám. ⇒ szoc. problémák
- gazdasági eszközök: keresk., finanszírozás
  - * nemzetközi *kereskedelem* (GATT 1948-)
  - * *finanszírozás* (IBRD, IMF .. IFIs)
  - cél pl: fejlődők hozzáférése fejlettek piacához, tám-hoz, tech-hoz
- szociális fejlődési, egészségügyi, nevelési együttm.:
  - * *egészséget* mindenkinek 2000-re: WHO 1977-
  - * *szociális fejlődési* prog. 1995, Szoc. Világkonf. (WSSD)
  - * *oktatási* együttm.: ált. alapfokú oktatás 1980-ig: UNESCO 1960-
  - fő cél: szegénység, éhezés leküzd.; teljes foglalk., eü alapellátás, okt.
- környezeti együttm. 1970-es évektől
  - * nemzetközi ajánlások és programok (1972, 1982), egyezmények
  - cél: k-*szennyezés* mérséklése; *erőf-k*, veszélyezt. *fajok* megőrzése

KRITIKA

korábbi programok céltévesztése ⇒ „**alig**” teljesülése

- elsődleges gazd. növ. cél: elérhetetlennek, helytelennek bizonyult
- további programcélok: nagyrészt nem teljesültek
- párhuzamos programok céljai, eszközei sokszor „**ütköztek**”

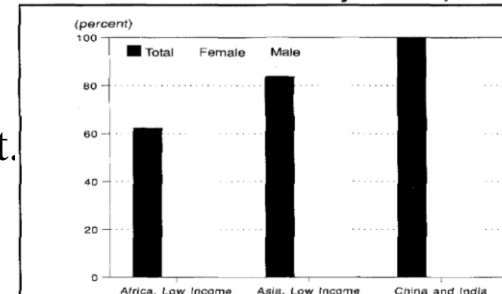
FIGURE 3.1
Income disparity
between the richest
and poorest 20%
of the world's
population
Ratio of income shares
Richest : Poorest
20% 20%

Egyenlőtlenség (jöv.) 1989 **59:1**
felső 20% / alsó 20% (HDR 1992)

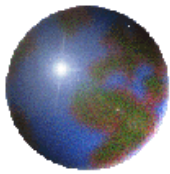
Alapfokú oktat., alacsony jöv.:
Afr.~60% Ázsia~85% (WDR 1991)

Figure 3.2 Percentage of Male and Female
Children Enrolled in Primary School, 1988

Source: The World Bank, *World Development Report 1991* (Oxford University Press, New York, 1991), Table 29, pp. 260–261.

IUCN, UNEP, WWF, 1991
Biol. sokféleség: ha a jelenlegi
trend folytatódik, akkor a
világban létező **fajok 25%-a**
eltűnhet vagy azokból csak
kicsiny populációk marad-
hatnak a köv. század közepére

KONCEPCIÓ-VÁLTÁS 1990/2000-

✚ PRIORITÁSOK és/vagy TELJESSÉG

fejlesztési és fenntart. fejlődési program ⇒ melyik az igazi?

➤ Fejlesztési együttm.: legyen kevés prior., de a szegénység! ⇒ MDG

* ENSZ-évtized: szegénység leküzdése 1997-

* **Millenniumi program** (MDG-k) 2000-2015

fő cél: mélyszegénység (jöv.) „elfelezése” + néhány kapcsolódó cél
éhezés (-1/2), „szomjúság” (-1/2), 5-év alatti halálozás (-2/3) ..

* finansz.: FfD (Monterrey) 2002-, keresk.: WTO 1995- (DDA 2001-)

* kormányzás/intézmény: magasszintű, rendszeres monitoring

➤ Fennt. fejlődési együttm.: legyen átfogó, minden célterület! ⇒ A21

* **ENSZ-program** (Agenda-21) 1992-

ált. cél: fenntartható fejlődés elérése, nagyon sok célterület

* glob. **körny. problémákkal** „azonosulás”: ózon, biodiv, klíma ..

* finansz.: nemzetközi fejl. bankok, + GEF (1991/1992-)

* kormányzás, intézmény: UN CSD (1992/1993-)

✚ EREDMÉNY?

➤ fókuszált fejl. célok (MDG-k): *legtöbb teljesült, de más területek?*

➤ fennt. fejlődési program (A-21):

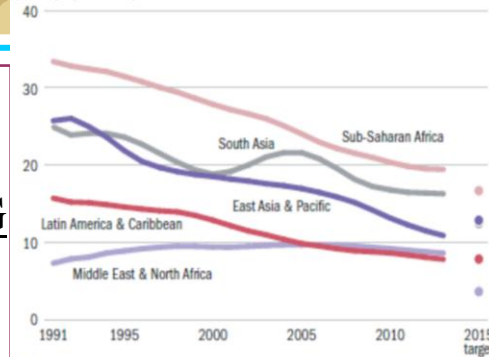
*gondok, „értelmezési” viták, súlytalan f.f.-kormányzás ..
végrehajtási terv (JPoI) 2002-*

➤ glob. környezet:

*ózonréteg lassan „gyógyul”; biodiv 2010 nem, égv. 2012 nem ..
glob. környezeti kormányzás: továbbra is erőtlen (UNEP)*

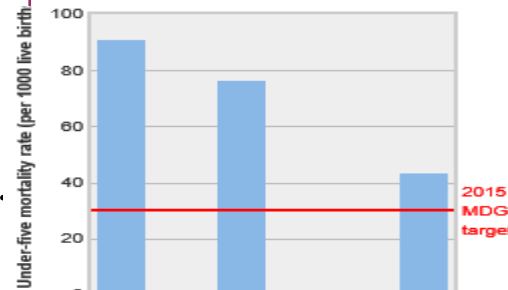
Undernourishment has fallen in most regions 1e

Prevalence of undernourishment, three-year moving average (% of population)

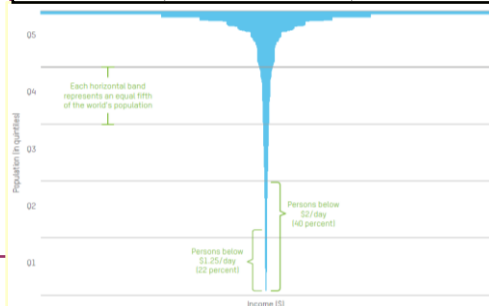
Note: Insufficient country data are available for Europe and Central Asia.
Source: FAO, IFAD, and WFP (2014).

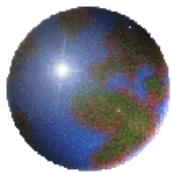
Alultápláltság MDG-cél és regionális trendek (WDI 2015)

5-év alatti halálozás (glob.)
(WHO 2015)

Jövedelem-eloszlás (glob.)
(OXFAM 2014)

Új ENSZ-PROGRAM

Világunk átalakítása: fennt. fejlődés, 2030

☀ FENNT. FEJL. (szoc./körny/gazd.) célok

➤ **Globális:** 17 cél(terület), 169 célpont (benne: fejl. együttm.)

szoc., jóléti célterületek:

- * *mélyszegénység, éhezés-alultápl., „szomjúság” teljes leküzdése*
  - * *egyenlőtlenségek csökkentése: országok között*
  - * *gyermekágyi, gyermekhalandósági ráta, fertőző b-k, eü. ellátás*
  - * *alapfokú oktatás, teljes foglalkoztatottság, „energia mindenkinek”*
- körny. célterületek** (közvetve és) közvetlenül:

- * *fennt. vízg.; szárazf. tengeri ökörendszerek megőrzése; égh-v.(?)*

gazd. célterületek:

- * *gazd. növekedés, fennt. termelés-fogyasztás, energia, közlek. ..*

➤ **Nemzeti:** (egyetemes prog.) ⇒ f.f. célok minden országnak

- * *szegénységben élők arány-felezés”, éhínség-alultápláltság leküzd.*
- * *egyenlőtlenségek csökkentése: országokon belül*
- * *teljes foglalkoztatottság; gazd. és fennt.term-fogy. célok .. ..*

➤ **Kétségek:** célok közötti ellentmondások, összefüggések? pl.:

- * *nincs konkrétabb cél országok közötti egyenlőtlenségekre ..*
- * *term. erőf-k fenntartható használata ⇔ gazd. növ. fenntartása*
- * *energiát mindenkinek ⇔ sürgősen cselekvés égh-változás ellen*

☀ FEJL. EGYÜTTM. célok - fejlődők támogatása

➤ **Finansz.** (FfD ⇒ Addisz A. Intéz. Program), technol., kapacitás-fejl.

➤ **Környezeti vetületek** - támogatás pl.:

víz, szanitáció (6.a), klímavéd. (13.a), erdőg. (15.b), mezőg.termelék. (2.a), modern energiaszolg-k (7.b), infrastr-fejlesztés (9.a), export (17.10) ..

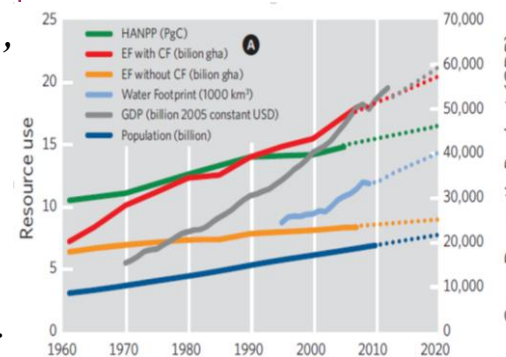
➤ **Kétségek** fő kérdése: támogatások „milyen konkrét célra? hogyan?”

2030 AGENDA

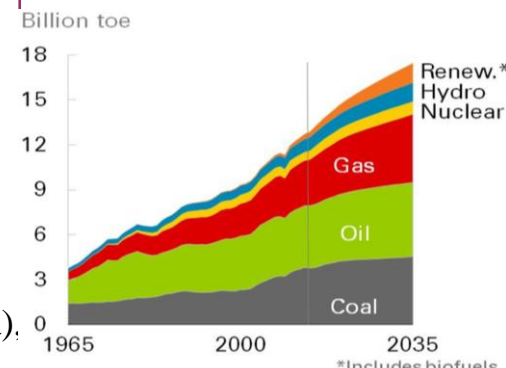

FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

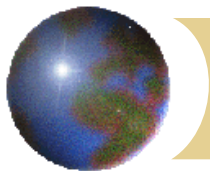
ENSZ-zászlón az új program
(kormányzása CSD⇒ECOSOC-HLPPF)

Globális erőforrás-használat, népesség, GDP (GBO 2014)

Globális energiaigény
(BP, 2015)

ÉRTÉKELÉS, KÖVETKEZTETÉSEK

- A globális együttműködés szempontjából **nagyjelentőségű**, hogy megszületett e program.
- Konkrét céljai – **alapvető egyetemes emberi jogokkal** összhangban – mélyszegénység, éhezés, alultápláltság, biztonságos ivóvízhez jutás, életesélyek, alapfokú egészségügyi ellátásban, oktatásban való részvétel kapcsán: messze túllépnek a korábbi programok általánosságban megfogalmazott vagy konkrétan megadott céljain.
- Ugyanakkor a korábbi párhuzamos programok közötti **ellentmondások** az új, átfogó programban tükröződnek, annak céljai között feszülnek. A program nem vagy alig foglalkozik a kialakult problémák fő **hajtóerőivel** és különösen azokkal, amelyek miatt globális szinten a szociális egyenlőtlenség és a környezeti degradáció üteme gyorsul.
- A program „**nemzetközi fejlesztési együttműködési**” céljai – azaz a fejlődő országok támogatásai – kapcsán továbbra is kérdéses: azok konkrét megvalósulása valóban fenntarthatóan szolgálja-e majd ezen országok társadalmainak érdekeit.
- Az új ENSZ-program tényleges fenntartható fejlődési értéke, hatékonysága tehát tartalmának, célrendszerének helyes nemzetközi és nemzeti értelmezésétől, **végrehajtásától** függ.